

Prof. dr hab. Zofia Barbara Liberda
prof. zw. Uniwersytetu Warszawskiego
Wydział Nauk Ekonomicznych
Uniwersytet Warszawski
ul. Długa 44/50, 00-241 Warszawa
barbara.liberda@uw.edu.pl

**Recenzja dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego oraz organizacyjnego
doktor Agnieszki Wałęgi**

z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse

Podstawę formalną sporządzenia niniejszej recenzji stanowi Uchwała Nr 41/2022 Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z 4 kwietnia 2022 o powołaniu komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego doktor Agnieszce Wałędze.

Informacje o przebiegu kariery zawodowej doktor Agnieszki Wałęgi

Pani Agnieszka Wałęga uzyskała w roku 2004 dyplom ukończenia studiów magisterskich w Wydziale Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) w specjalnościach: rachunkowości i gospodarki turystycznej.

W roku 2012, magister Agnieszka Wałęga otrzymała w Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie stopień doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia, na podstawie rozprawy doktorskiej *Spójność ekonomiczna gospodarstw domowych w Polsce. Analiza statystyczna*.

Od roku 2013 doktor Agnieszka Wałęga pracuje na stanowisku adiunkta w Katedrze Statystyki w Instytucie Metod Ilościowych w Naukach Społecznych, Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. W latach 2004-2013 była asystentem w Zakładzie Statystyki Społecznej w Katedrze Statystyki na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Doktor Agnieszka Wałęga specjalizuje się w badaniach sytuacji materialnej i finansowej gospodarstw domowych. W przedstawionym do oceny cyklu publikacji, Habilitantka bada

dobrostan finansowy gospodarstw domowych w Polsce w relacji do dochodu i zadłużenia gospodarstwa domowego.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe w ujęciu ustawy doktor Agnieszka Wałęga wskazała cykl dziesięciu publikacji powiązanych tematycznie zatytułowany: *Rola dochodu i zadłużenia w kształtowaniu dobrostanu finansowego gospodarstw domowych w Polsce*. Określiła trzy obszary badań oraz problemy badawcze dotyczące zależności między tymi obszarami: dochodem, zadłużeniem i dobrostanem finansowym gospodarstw domowych.

Są to następujące problemy badawcze: a) ocena poziomu zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce oraz czynników determinujących wysokość spłat zadłużenia, b) określenie wpływu dochodu na skłonność do zadłużania się i na jego poziom oraz na dobrostan finansowy gospodarstw domowych w Polsce, c) wielowymiarowa ocena dobrostanu finansowego polskich zadłużonych gospodarstwach domowych, z uwzględnieniem zmiennych obiektywnych i subiektywnych. Dla każdego obszaru analizy: zadłużenia, dochodu i dobrostanu gospodarstw domowych doktor Agnieszka Wałęga wykonała bogate i szerokie studia polskiej i światowej literatury przedmiotu.

Habilitationka sformułowała siedem celów badawczych, które mają wyjaśnić problemy badawcze dotyczące dochodu, zadłużenia i dobrostanu finansowego gospodarstw domowych. Cele badawcze zostały zarysowane bardzo szeroko i wielowątkowo, jako: 1) usystematyzowanie teoretycznych podstaw procesów zadłużania się gospodarstw domowych, 2) konstrukcja badań zadłużenia konsumenckiego oraz identyfikacja źródeł danych, 3) weryfikacja empiryczna poziomu dochodu i cech społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych jako determinant zadłużenia, 4) określenie charakterystyk zadłużonych gospodarstw domowych i ich sytuacji finansowej, 5) ocena społecznych konsekwencji zadłużenia gospodarstw domowych, 6) konceptualizacja dobrostanu finansowego oraz wskazanie teoretycznych związków dochodu i zadłużenia z dobrostanem finansowym, 7) ocena dobrostanu finansowego zadłużonych gospodarstw domowych – identyfikacja roli dochodu i zadłużenia gospodarstw domowych w kształtowaniu się tego dobrostanu.

Cele badawcze mają charakter teoretyczny bądź empiryczny i eksploracyjny, a także konceptualny i identyfikujący czynniki określające decyzje gospodarstw domowych. Większość celów badawczych (cztery) dotyczy zadłużenia gospodarstw domowych, jeden cel

obejmuje analizę dochodu, a dwa cele dotyczą dobrostanu finansowego gospodarstw domowych.

Doktor Agnieszka Wałęga realizowała założone cele badawcze głównego osiągnięcia naukowego w dziesięciu powiązanych tematycznie publikacjach, w tym: jednej monografii, pięciu artykułach, jednym rozdziale w książce oraz w trzech indeksowanych materiałach konferencyjnych. Poza jedną autorską publikacją z roku 2020, *Indebted Households' Self-assessment of their Financial Situation: Evidence from Poland*, wszystkie pozostałe publikacje powstały we współautorstwie z G. Wałęgą, a monografia także z drugim współautorem R. Kowalskim.

Monografia z roku 2021, *Warunki życia nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce*, wraz z przywołanym powyżej autorskim artykułem z roku 2020, pozwoliła Habilitantce zrealizować prawie wszystkie cele badawcze (częściowo poza trzecim) oraz wyjaśnić główne problemy badawcze. Badania, których wyniki zostały opublikowane w monografii, doktor Agnieszka Wałęga prowadziła na danych ze współautorskiego badania ankietowego przeprowadzonego w roku 2018, na próbie 1107 zadłużonych osób i ich gospodarstw domowych, w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki.

Cel trzeci, dotyczący weryfikacji empirycznej poziomu dochodu i cech społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych jako determinant zadłużenia, doktor Agnieszka Wałęga zrealizowała w czterech publikacjach z lat 2014-2017. Badania dochodu jako determinanty zadłużenia zostały wykonane na ogólnopolskich danych z Budżetów gospodarstw domowych GUS z lat 2010-2010, 2013, 2015, a także danych z Diagnozy Społecznej dla lat 2000-2013. Wyniki tych analiz, wskazujące na rolę dochodu jako istotnego czynnika zadłużania się gospodarstw domowych, zostały później potwierdzone dla gospodarstw nadmiernie zadłużonych, w analizie prowadzonej w monografii, na danych z własnej ankiety z roku 2018.

Doktor Agnieszka Wałęga przeprowadziła wielowymiarową analizę dobrostanu finansowego zadłużonych gospodarstw domowych. Zaadaptowała metody stosowane pierwotnie w analizach dochodów i ubóstwa do oceny spłat zadłużenia i dobrostanu finansowego oraz skonstruowała we współautorstwie i zastosowała dwa nowe wskaźniki. Pierwszym jest wskaźnik zadłużenia BPL (below poverty line), jako miara „wpadania” gospodarstwa w ubóstwo, gdy dochód na osobę lub na jednostkę ekwiwalentną w gospodarstwie, po spłacie zadłużenia, spada poniżej relatywnej granicy ubóstwa, czyli poniżej 60% mediany dochodu

gospodarstw w próbie badawczej. Wskaźnik BPL stanowi czytelne połączenie miar dochodu i zadłużenia z zagrożeniem ubóstwem gospodarstwa domowego.

Drugim jest wskaźnik syntetyczny dobrostanu finansowego gospodarstw domowych, który został stworzony w oparciu o teorię zbiorów rozmytych i obejmuje dwa wymiary: materialny i finansowy oraz wykorzystuje zmienne obiektywne i subiektywne. We wskaźniku syntetycznym możliwe było połączenie miar obiektywnych opisujących zasoby materialne, dochody i zadłużenie, oraz miar jakościowych, dotyczących subiektywnej oceny sytuacji gospodarstwa, do jednej miary opisującej dobrostan gospodarstwa. Zważywszy, że oceny subiektywne różnią się często od miar obiektywnych co do kierunku oddziaływania na sytuację materialną i finansową gospodarstw, wskaźnik ogólnego dobrostanu finansowego wnosi nową jakość do badań gospodarstw zadłużonych.

W analizie dobrostanu gospodarstw zadłużonych Habilitantka wykazała, że dochód i subiektywna ocena sytuacji finansowej mają pozytywny wpływ na dobrostan finansowy gospodarstw domowych. Natomiast nadmierne zadłużenie ma negatywny wpływ na dobrostan gospodarstwa. Nadmiernie zadłużeni mają większy wkład w tworzenie nierówności między zadłużonymi gospodarstwami, a dobrostan gospodarstw nienadmiernie zadłużonych jest najbardziej zbliżony do rozkładu egalitarnego.

Opublikowane badania składające się na główne osiągnięcie badawcze Habilitantki, całościowo opisują i wyjaśniają problemy badawcze dotyczące zależności między dochodem, zadłużeniem i dobrostanem finansowym gospodarstw domowych w Polsce. Poszerzają i pogłębiają wiedzę o decyzjach ekonomicznych i behawioralnych zadłużonych jednostek oraz ich gospodarstw domowych.

Wkład doktor Agnieszki Wałęgi w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse polega na:

- usystematyzowaniu pojęć i teorii związanych z zadłużaniem się, warunkami życia i dobrostanem finansowym gospodarstw domowych;
- opracowaniu we współautorstwie kwestionariusza badania ankietowego zadłużonych gospodarstw domowych,
- skonstruowaniu we współautorstwie nowego wskaźnika zadłużenia BPL (below poverty line) łączącego zadłużenie gospodarstwa domowego z zagrożeniem ubóstwem;
- stworzeniu we współautorstwie wskaźnika syntetycznego dobrostanu finansowego gospodarstw domowych, wykorzystującego zmienne obiektywne i subiektywne;

- przeprowadzeniu wielowymiarowej analizy dobrostanu finansowego zadłużonych gospodarstw domowych;
- określeniu wpływu dochodu oraz nadmiernego zadłużenia na dobrostan finansowy gospodarstw domowych.

Pozostały dorobek naukowo-badawczy

Poza głównym osiągnięciem naukowym, doktor Agnieszka Wałęga ma duży dorobek badawczy (33 publikacje). Po uzyskaniu stopnia doktora kontynuowała badania spójności ekonomicznej gospodarstw domowych w wymiarze regionalnym oraz rozwijała nowe obszary badawcze dotyczące: sytuacji finansowej gospodarstw domowych, warunków mieszkaniowych, gospodarstw domowych osób starszych oraz budżetu czasu wolnego w gospodarstwach. Badania te są zbieżne z głównymi zainteresowaniami badawczymi Habilitantki, czyli warunkami życia i dobrostanem gospodarstw domowych.

Doktor Agnieszka Wałęga stosuje szereg metod badawczych w zależności od celu badania: metody regresji liniowej, logistycznej, probit, metodę drzew klasyfikacyjnych (CART), macierz i łańcuchy Markowa, indeksy mobilności, indeks Sena, dekompozycję nierówności, indeks Theila, wskaźnik BPL, wskaźnik syntetyczny dobrostanu finansowego. Poza stosowaniem danych mikroekonomicznych z własnego badania ankietowego z roku 2018, Habilitantka wykorzystuje do badań także indywidualne dane z badania budżetów gospodarstw domowych GUS, Diagnozy społecznej oraz badania budżetu czasu GUS.

Szczegółowe uwagi dotyczące warsztatu badań Habilitantki:

a) Naukowe badanie empiryczne powinno umożliwiać replikację badania i falsyfikację wyników. Nie jest to możliwe, gdyż do publikacji nie został załączony kwestionariusz wywiadu ankietowego, będącego źródłem danych dla badań głównego osiągnięcia naukowego, oraz nie zostały udostępnione pierwotne dane z ankiety; b) W opisie statystycznym próby badawczej 1107 zadłużonych gospodarstw w monografii nie podano wartości średnich, mediany, jednostki ekwiwalentnego dochodu w próbie; c) Pojęcie nadmiernego zadłużenia jest definiowane dopiero w rozdziale trzecim monografii, chociaż we wcześniejszej części książki było wielokrotnie używane; d) Sposób cytowania literatury może czasem zaciemniać własny przekaz Habilitantki, jak np. w przypadku sformułowania definicji dobrostanu w monografii w podrozdziale 5.2. *Pojęcie dobrostanu finansowego*, gdzie pojęcie dobrostanu definiowane jest na początku ostatniego podsumowującego akapitu jednym zdaniem, po którym następują

kolejne odwołania do literatury; e) Habilitantka niewłaściwie określa indywidualne dane z ogólnopolskiego badania budżetów gospodarstw domowych GUS jako dane wtórne.

Uwaga ogólna

Wspólne prowadzenie badań przez wielu autorów może podnosić ich jakość oraz przynosić korzyści skali. Jednakże współautorstwo publikacji, składających się na główne osiągnięcia naukowe w procesie nadawania stopni i tytułów naukowych współautorom, nie zostało formalnoprawnie uregulowane, co utrudnia pracę recenzentom i Komisji.

Ilościowa ocena dorobku naukowego

Po uzyskaniu stopnia doktora w roku 2012, Agnieszka Wałęga opublikowała 43 prace badawcze (27 w języku angielskim), w tym 2 monografie, 16 artykułów naukowych, 9 rozdziałów w książkach, 16 rozdziałów w materiałach konferencyjnych. Dwa artykuły opublikowano w czasopismach posiadających Impact Factor (*Social Indicators Research*, IF 2,614, *Baltic Journal of Management*, IF 0,457). Jeden artykuł ukazał się w czasopiśmie indeksowanym w bazie ESCI WoS oraz Scopus (*Entrepreneurial Business and Economics Review*, CiteScore 2,3), a pozostałe w czasopismach z listy Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Łączna liczba punktów za publikacje według punktacji MEiN z roku publikacji wynosi 767 punktów, po uzyskaniu stopnia doktora. Indeks cytowalności Web of Science wynosi 2, podobnie indeks Scopus równa się 2. Łączna liczba cytowań 33 prac Habilitantki bez autocytowań wynosi 151, a indeks Hirscha wynosi 6.

Całościowy dorobek naukowy doktor Agnieszki Wałęgi oceniam jako bogaty.

Ocena realizacji grantów badawczych, udziału w konferencjach i współpracy naukowej

Doktor Agnieszka Wałęga uczestniczyła w realizacji trzech projektów badawczych Sonata finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki. Brała udział w badaniach statutowych w Katedrze Statystyki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (9 projektów po uzyskaniu stopnia doktora). Kierowała dwoma grantami ze środków Uczelni na badania młodych naukowców oraz uczelnianym grantem doktorskim.

Po uzyskaniu stopnia doktora Agnieszka Wałęga wygłosiła 44 referaty na konferencjach naukowych, w tym 23 na konferencjach międzynarodowych. Jest zapraszana do recenzowania artykułów dla punktowanych czasopism krajowych i międzynarodowych oraz indeksowanych

materiałów konferencyjnych. Opracowuje także ekspertyzy dla instytucji publicznych i sektora gospodarczego. Za osiągnięcia naukowe Habilitantka otrzymała cztery nagrody Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie oraz nagrodę za wyróżniony referat na konferencji im. Profesora Aleksandra Zeliasia.

Współpraca naukowa

Doktor Agnieszka Wałęga współpracuje z wieloma naukowcami i ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. Współpraca z doktor Agnieszką Strzelecką z Katedry Finansów Wydziału Nauk Ekonomicznych Politechniki Koszalińskiej, razem z R. Kowalskim i G. Wałęgą, zaowocowała powstaniem wspólnego referatu na ogólnopolską konferencję oraz artykułu złożonego do czasopisma z IF. Razem z zespołem, Habilitantka podjęła także współpracę z doktorem hab. Piotrem Białowolskim z Harvard T.H. Chan School of Public Health.

Od roku 2011 doktor Agnieszka Wałęga współpracuje naukowo i organizacyjnie z Uniwersytetem Ekonomicznym w Bratysławie, Kijowskim Narodowym Uniwersytetem Ekonomicznym im. Wadyma Hetmana oraz Uniwersytetem Handlowo-Ekonomicznym we Lwowie. Współpraca polega na organizacji Polsko-Słowacko-Ukraińskiego Seminarium Naukowego, gdzie Habilitantka pełniła czterokrotnie funkcję sekretarza naukowego seminariów.

Wśród innych ośrodków zagranicznych Habilitantka współpracuje z Uniwersytetem w Kragujewcu (Serbia) oraz Universum College w Prishtinie (Kosovo). Współpraca odbywa się w ramach programu ERASMUS+ i ma charakter dydaktyczny oraz naukowy.

Wymienioną w tym punkcie aktywność w realizacji grantów badawczych, udziału w konferencjach naukowych i współpracy naukowej Habilitantki oceniam pozytywnie.

Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę **Działalność dydaktyczna**

Doktor Agnieszka Wałęga prowadzi w macierzystej uczelni kilkanaście wykładów w obszarze statystyki na wszystkich poziomach studiów. Jej zajęcia dydaktyczne są wysoko oceniane przez studentów (ocena 4,95). Stosuje nowoczesne metody nauczania, korzysta z platformy e-learningowej Moodle, posiada certyfikat e-nauczyciela. Stale podnosi swoje umiejętności dydaktyczne, aktualizuje karty programowe kursów.

Jest promotorką 54 prac dyplomowych oraz promotorką pomocniczą w trzech przewodach doktorskich. Jest także współautorką dwóch nagrodzonych podręczników akademickich.

Działalność organizacyjna i popularyzująca naukę

W ramach aktywności organizacyjnej w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie Doktor Agnieszka Wałęga pracuje w kilku wydziałowych komisjach. Jest redaktorem czasopisma *Entrepreneurial Business and Economics Review*. Za osiągnięcia organizacyjne otrzymała dwie nagrody Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Habilitantka aktywnie uczestniczy w pracach Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz Polskiego Towarzystwa Statystycznego. W ramach działalności popularyzującej naukę, uczestniczy w pracach jury zawodów okręgowych Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej. Jako sekretarz Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Statystycznego, organizuje wykłady otwarte popularyzujące statystykę. Publikuje artykuły popularno-naukowe na temat statystyki.

Działalność dydaktyczną i organizacyjną na rzecz nauki oraz popularyzującą naukę doktor Agnieszki Wałęgi oceniam wysoko.

Ocena końcowa

Na podstawie całościowej oceny merytorycznej publikacji doktor Agnieszki Wałęgi twierdzę, że Jej dorobek naukowy stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej ekonomia i finanse oraz spełnia kryteria stawiane w przewodzie habilitacyjnym, zgodnie z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Wnoszę do Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie o podjęcie dalszych kroków w toczącym się postępowaniu o nadanie doktor Agnieszce Wałędze stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

/Zofia Barbara Liberda/

14 stycznia 2023